

آینده بازار نفت زیر سایه تحریم‌های بین‌المللی و افزایش عرضه

چرا تحریم‌های ایران به سود روسیه است؟

در هفته‌های اخیر، اروپا، انگلیس و ایالات متحده آمریکا، هر یک به شیوه‌ای تازه، فشار خود را بر درآمدهای انرژی روسیه افزایش داده‌اند تا ماشین جنگی این کشور را از نفس بیاورند. اما بزرگ‌ترین تهدید برای اقتصادی که از پیامدهای جنگ در اوکراین آسیب دیده و شکننده‌تر از همیشه است، نه از جانب غرب، بلکه از سوی اوپک پلاس می‌آید. براساس گزارش رسانه آمریکایی «فاین پالیسی» کشورهایی که در ماه‌های اخیر شیرهای نفت خود را کاملاً باز کرده‌اند، با افزایش بی‌سابقه عرضه، قیمت جهانی نفت خام را به پایین‌ترین سطح خود در پنج ماه گذشته رسانده‌اند. در چنین شرایطی، نفت روسیه که از پیش با تخفیف سنگین فروخته می‌شود، اکنون در آستانه سقوط درآمدی تازه قرار دارد. اگر قیمت نفت برنت، چنان‌که تحلیل‌گران پیش‌بینی می‌کنند، در سال آینده به محدوده ۵۰ دلار در هر بشکه برسد، تخفیف نفت اورال می‌تواند درآمد کرملین را تا حد خطرناکی کاهش دهد؛ آن هم در حالی که مسکو خود را برای کسری بودجه‌ای آماده می‌کند که از آغاز جنگ در اوکراین بی‌سابقه بوده است.

کاهش تقاضا و افزایش تولید!

در هشت ماه گذشته، ائتلاف اوپک پلاس، شامل روسیه، بارها هدف‌گذاری تولید خود را افزایش داده است. این در حالی است که رشد جهانی مصرف نفت در حال کاهش است، دلایلی همچون گسترش خودروهای برقی و کاهش رشد اقتصادی ناشی از جنگ تجاری، تقاضای جهانی را محدود کرده‌اند. بازگشت صادرات نفت عراق از مسیر ترکیه، افزایش تولید ایالات متحده، برزیل و گویان، و باز شدن شیرهای نفت از سوی کشورهای آفریقایی و آمریکای لاتین، بازار را ملو از عرضه کرده است. نتیجه این وضعیت، سقوط ۱۱ درصدی قیمت جهانی نفت در سه هفته اخیر بوده است. پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد که این روند در سال آینده نیز ادامه خواهد داشت. بسیاری از تحلیل‌گران انتظار دارند قیمت نفت برنت در محدوده ۵۰ دلار تثبیت شود؛ رقمی به مراتب پایین‌تر از قیمت‌های نزدیک به ۸۰ دلاری در اوج تنش‌های خاورمیانه در تابستان امسال. برای روسیه، که بودجه سال آینده خود را بر پایه نفت ۵۹ دلاری بسته است، این خبر به معنای آغاز دوره‌ای از دشواری مالی است.

نقش ایران در بازار نفت

با وجود تحریم‌های گسترده، نقش ایران در بازار نفت همچنان انکارناپذیر است. در حالی که تحریم‌های آمریکا همچنان برقرار است، ایران در سال ۲۰۲۵ توانسته صادرات نفت خود را در سطحی بالا حفظ کند. طبق گزارش آژانس بین‌المللی انرژی، تولید نفت خام و میعانات ایران به حدود ۴.۸ میلیون بشکه در روز رسیده و از این میزان حدود ۱.۷ میلیون بشکه در روز صادر می‌شود. چین، به عنوان بزرگ‌ترین خریدار نفت ایران، در تابستان امسال واردات خود را به حدود ۱.۸ میلیون بشکه در روز رسانده است؛ رقمی که حتی از خرید روزهان چین از روسیه نیز فراتر رفته است. این حضور پررنگ ایران در بازار آسیایی تأثیری دوگانه بر معادله نفتی جهان گذاشته است. از یک سو به افزایش عرضه و کاهش قیمت جهانی نفت کمک کرده و از سوی دیگر فشار بیشتری بر درآمد‌های نفتی روسیه وارد کرده است. زیرا نفت تخفیف‌دار ایران جای روسیه را در بازار آسیا گرفته است. با این حال، هرگونه بازگشت تحریم‌های سخت‌تر علیه تهران می‌تواند عرضه را کاهش داده و قیمت‌ها را بالا ببرد؛ وضعیتی که به‌طور غیرمستقیم به سود کرملین تمام می‌شود. دولت روسیه در تنظیم بودجه جدید خود به افزایش درآمدهای نفتی امید بسته است. جلی سی‌مولا، اقتصاددان ارشد بانک فنلاند به «فاین پالیسی» گفته که این خوش‌بینی بیش از حد یادآور سال ۲۰۲۲ است؛ زمانی که کرملین انتظار داشت هزینه‌های نظامی کاهش یابد، اما جنگ در اوکراین برخلاف برنامه پیش رفت.

باز شدن شیرهای نفت

افزایش تولید در اوپک پلاس صرفاً ناشی از ملاحظات اقتصادی نیست. برخی تولیدکنندگان، از جمله قزاقستان، از سهمیه‌های تولید تخطی کرده‌اند و عربستان سعودی ناچار شده کاهش تولید بیشتری را به تنهایی جبران کند، امری که نارضایتی ریاض را در پی داشته است. از سوی دیگر، برخی کشورهای عضو اوپک انگیزه‌های سیاسی نیز دارند. پایین نگاه داشتن قیمت نفت می‌تواند در جهت خواسته‌های دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، باشد که بارها خواستار کاهش قیمت‌ها شده است. تحلیل‌گران می‌گویند اوپک در سال‌های اخیر میان «قیمت بالا» و «سهم بازار بیشتر» در نوسان بوده است و اکنون به نظر می‌رسد ترجیح اعضا بر بازپس‌گیری سهم بازار حتی به بهای کاهش قیمت است. در کنار مکانیزم‌های بازار، حملات پهلپادی اوکراین به پالایشگاه‌ها و زیرساخت‌های نفتی روسیه نیز بر درآمد انرژی این کشور اثر گذاشته است. این حملات باعث شده بخشی از نفت خام روسیه که پیش‌تر پالایش می‌شد، مستقیماً و با تخفیف بیشتر وارد بازار جهانی شود. در همین حال، اتحادیه اروپا در حال آماده‌سازی نوزدهمین بسته تحریمی علیه روسیه است که محدودیت‌های بیشتری بر بانک‌ها و شرکت‌های انرژی این کشور اعمال خواهد کرد. بریتانیا نیز ده‌ها نفتکش، بندر چینی و دو شرکت بزرگ نفتی روسی را در فهرست تحریم‌های خود قرار داده است. در آمریکا، دولت ترامپ اگرچه تحریم‌های جدیدی اعمال نکرده، اما با تهدید تعرفه‌ای بر هند و چین، در تلاش است خریداران بزرگ نفت روسیه را از ادامه همکاری منصرف کند.

چشم‌انداز اقتصاد روسیه

مجموعه این فشارها، از افزایش عرضه اوپک تا تحریم‌های غرب و رقابت با ایران، تصویری تیره از آینده اقتصادی روسیه و بازار جهانی نفت ترسیم می‌کند. مسکو با بودجه‌ای روبه‌کسری، صادراتی ارزان‌تر و دسترسی محدود به منابع مالی خارجی روبه‌رو است. در چنین شرایطی، به نظر می‌رسد سال ۲۰۲۶ برای روسیه سال دشوارتری از هر سال گذشته خواهد بود؛ سالی که ممکن است در آن، نه جنگ در میدان نبرد، بلکه جنگ در بازار نفت، بر سرنوشت کرملین اثرگذار باشد.

یادداشت

هدف ترامپ از صلح در غزه

سید حجت سید اسماعیلی

کارشناس ارشد علوم سیاسی و فعال رسانه‌ای

از آغاز درگیری خونین غزه در ۷ اکتبر ۲۰۲۳، منطقه یکی از طولانی‌ترین و ویرانگرترین جنگ‌های معاصر را شاهد بود. صدها هزار کشته و زخمی، فروپاشی کامل زیرساخت‌های انسانی و اقتصادی، و موجی از مهاجرت و بحران انسانی، جهان را با معامی بی‌پایان روبه‌رو کرد. در دو سال بعد، تلاش‌های دیپلماتیک از سوی قطر، مصر، ترکیه و ایالات متحده بارها به آتش بس‌های موقتی انجامید، اما هیچ‌یک پایدار نمانند. در پاییز ۲۰۲۵، دولت دونالد ترامپ با ارائه طرح ۲۰ بندی صلح غزه اعلام کرد که «زمان توافق فرا رسیده است». این طرح شامل آتش بس مرحله‌ای، آزادی گروگان‌ها، خروج نیروهای اسرائیلی از مناطق پرجمعیت و آغاز بازسازی با مشارکت کشورهای عربی بود. اوایل مهرماه همان سال، مرحله نخست توافق اجرایی شد و رسانه‌های غربی آن را بزرگ‌ترین دستاورد دیپلماتیک دولت ترامپ نامیدند. اما پرسش بنیادین اینجاست: چرا دولتی که بزرگ‌ترین حامی تسلیحاتی و سیاسی اسرائیل در جنگ غزه بود، ناگهان پرچم دار صلح شد؟ آیا این اقدام صرفاً برای دریافت جایزه نوبل صلح است، یا منافع ژرف‌تری در پس آن نهفته است؟ ترامپ همواره خود را «معمار بزرگ توافق‌ها» معرفی کرده است. پس از آنکه جایزه نوبل صلح ۲۰۲۵ به رهبر اپوزیسیون ونزوئلا، ماریا کورینا ماچادو، تعلق گرفت، تحلیلگران غربی نوشتند که ترامپ در پی ساختن یک میراث تاریخی شبیه به کمپ دیوید بوده است، اما شواهد نشان می‌دهد انگیزه او فراتر از جاه‌طلبی شخصی است. کسب پرستیژ بین‌المللی و تقویت جایگاه سیاسی داخلی از طریق نجات گروگان‌ها و نمایش تصویر «ترامپ صلح‌ساز، بخش عمده‌ای از این راهبرد را تشکیل می‌دهد. در لایه عمیق‌تر، طرح صلح ترامپ را باید بخشی از پروژه مهار نفوذ ایران در محور مقاومت دانست. کاهش توان نظامی حماس، شکل‌گیری حکومت تکنوکرات در غزه و سپردن بازسازی به کشورهای عربی نزدیک به واشینگتن، عمل‌افوذ تهران را در جبهه فلسطین محدود می‌کند. برای اسرائیل، این توافق به معنای حذف تهدید دائمی در مرز جنوبی است؛ و برای آمریکا، فرصتی است تا کشورهای عربی ثروتمند را در چارچوب جدیدی از وابستگی امنیتی و اقتصادی گرد آورد. به بیان دیگر، صلح غزه بیش از آنکه یک حرکت کنسان‌دوستانه باشد، بازطراحی ژئوپلیتیکی خاورمیانه به سود واشنگتن و تل‌آویو است. بازسازی غزه، با بازوردی بیش از ۶۰ میلیارد دلار، فرصتی طلایی برای شرکت‌های غربی و پیمانکاران عربی است. طرح ترامپ بازسازی را زیر نظر نهاده‌ی بین‌المللی با مدیریت آمریکایی تعریف کرده است. به این ترتیب، واشینگتن می‌تواند ضمن کنترل جریان سرمایه، از بازسازی به عنوان ابزار نفوذ اقتصادی و سیاسی استفاده کند. برای دولت ترامپ، پروژه بازسازی هم‌زمان یک منبع سود اقتصادی، ابزار دیپلماتیک، و ویرترین موفقیت سیاسی است. کاهش سطح درگیری در غزه به آمریکا امکان می‌دهد نیرو و منابع خود را از خاورمیانه به جبهه‌های دیگر منتقل کند. نشانه‌ها حاکی از آن است که کاخ سفید به دنبال آغاز مذاکرات اوکراین و هم‌زمان افزایش فشار بر ونزوئلا است. در ماه‌های اخیر تماس‌هایی میان واشنگتن و مسکو درباره چارچوب آتش بس در اوکراین گزارش شده است؛ در حالی که در کارائیب، نیروی دریایی آمریکا چند عملیات محدود علیه قایق‌های مرتبط با کارتل‌های ونزوئلایی انجام داده است. این تحرکات می‌تواند مقدمه فشار نظامی و سیاسی جدیدی باشد. ترامپ احتمالاً می‌کوشد پس از غزه، «صلح اوکراین» (و نیز به نام خود ثبت کند و در عین حال با تهدید نظامی محدود، بر ونزوئلا فشار وارد سازد. هرچند تهران رسماً از توافق غزه استقبال محتاطانه‌ای کرده است، اما در عمل این صلح می‌تواند چند آسیب راهبردی برای ایران داشته باشد: نخست، کاهش عمق نفوذ منطقه‌ای در پرورنده فلسطین، به‌ویژه اگر ساختار جدید غزه زیر نظر کشورهای عربی متحد آمریکا شکل گیرد. دوم، کاهش ظرفیت بازدارندگی محور مقاومت در برابر اسرائیل، زیرا تضعیف حماس به معنای یک حلقه کمتر در زنجیره بازدارندگی است. سوم، افزایش احتمال فشار نظامی هدفمند؛ آمریکا در تابستان ۲۰۲۵ دست به حملات محدود علیه برخی سایت‌های هسته‌ای و نظامی ایران زد. این نشان می‌دهد که استراتژی نظامی پاپین آینده و در صورت هرگونه تشدید تنش، حملات محدود دیگری نیز محتمل است. با این حال، پیام اخیر پوتین مبنی بر انتقال پیام اسرائیل به تهران درباره «عدم تمایل به حمله مستقیم» نشان می‌دهد که همه طرف‌ها به دنبال کنترل سطح تنش‌اند و جنگ فراگیر در کوتاه‌مدت محتمل نیست. طرح صلح غزه در ظاهر، تلاش انسان‌دوستانه‌ای برای پایان دادن به یکی از خون‌بارترین بحران‌های قرن است، اما در بطن خود، حرکتی راهبردی برای تثبیت برتری آمریکا و اسرائیل در نظم جدید خاورمیانه محسوب می‌شود. البته برای ترامپ، این صلح هم‌زمان سه کارکرد دارد: نمایش چهره‌ای صلح‌طلب برای مصرف داخلی و بین‌المللی، تضعیف رقبای منطقه‌ای به‌ویژه ایران، و باز کردن مسیر نفوذ اقتصادی و سیاسی می‌تواند پاداشی و سوسه‌انگیز باشد، اما واقعیت آن است که صلح غزه بیش از هر چیز پروژه‌ای ژئوپلیتیک و اقتصادی است نه اخلاقی.

سیدرضا اکرمی در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

برخی به دنبال

گروکشی از

وضعیت موجود هستند

برخی به دنبال گروکشی از وضعیت موجود هستند

برخی کاسبان باهم مسابقه گرانی گذاشته‌اند

این وجود مسائل داخلی نیز در تشدید مشکلات مردم نقش تعیین‌کننده‌ای داشته است. متأسفانه در شرایطی که کشور بیش از همیشه به آرامش و انسجام نیاز دارد برخی یأس و ناامیدی به مردم تزریق می‌کنند و مشکلات را به شکلی نشان می‌دهند که حل کردن آن از عهده مسئولان برنمی‌آید». جملات ذکر شده اظهارات حجت‌الاسلام سیدرضا اکرمی نماینده پنج دوره مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با «آرمان ملی» است. اکرمی در این گفت‌وگو به مهم‌ترین فرصت‌ها و چالش‌های پیش‌روی کشور با توجه به وضعیت پیچیده امروز جامعه اشاره کرده که در ادامه می‌خوانید.

آرمان ملی- احسان انصاری: «مردم باید شرایط کشور را در عرصه داخلی و بین‌المللی در نظر بگیرند و برخی مشکلات را به پای اصل نظام و یا اصل اسلام قرار ندهند. به هر حال در هر کشوری مشکلاتی وجود دارد که مسئولان آن جامعه تلاش می‌کنند آن مشکلات را حل کنند. به نظر می‌رسد برخی به دنبال گروکشی از وضعیت موجود جامعه هستند و تلاش می‌کنند شرایط را به شکلی جلوه بدهند که مشکلات مردم حل نخواهد شد و یا اینکه مسئولان در این زمینه تلاش جدی صورت نمی‌دهند. نمی‌توان تأثیر فشارهای خارجی و تحریم‌های ظالمانه آمریکا را در به وجود آمدن شرایط کنونی و مشکلات معیشتی مردم نادیده گرفت. با

برخی به دنبال گروکشی از وضعیت موجود

جامعه هستند و تلاش می‌کنند شرایط را

به شکلی جلوه بدهند که مشکلات مردم

حل نخواهد شد و یا اینکه مسئولان در این

زمینه تلاش جدی صورت نمی‌دهند

به یک فرصت تبدیل شد تا کشور وابستگی خود را به نفت کاهش بدهد و به فرصت‌های دیگر اقتصادی فکر کند که در آینده وضعیت اقتصادی کشور را بهتر از گذشته کند. آقای پزشکیان در ابتدای اینکه به ریاست جمهوری رسیدند با رویکرد مسالمت‌آمیزی که در ارتباط با کشورهای مختلف جهان در پیش گرفتند قصد داشتند جایگاه ایران را در عرصه بین‌المللی ارتقا بدهند. ایران همواره نشان داده که به دنبال جنگ نیست.

با توجه به وضعیت موجود کشور در چه شرایطی می‌توان به یک نقطه روشن رسید؟

به معنای واقعی مردم باید شرایط کشور را در عرصه داخلی و بین‌المللی در نظر بگیرند و برخی مشکلات را به پای اصل نظام و یا اصل اسلام قرار ندهند. به هر حال در هر کشوری مشکلاتی وجود دارد که مسئولان آن جامعه تلاش می‌کنند آن مشکلات را حل کنند. به نظر می‌رسد برخی به دنبال گروکشی از وضعیت موجود جامعه هستند و تلاش می‌کنند شرایط را به شکلی جلوه بدهند که مشکلات مردم حل نخواهد شد و یا اینکه مسئولان در این زمینه تلاش جدی صورت نمی‌دهند. نمی‌توان تأثیر فشارهای خارجی و تحریم‌های ظالمانه آمریکا را در به وجود آمدن شرایط کنونی کشور نادیده گرفت. با این وجود مسائل داخلی نیز در تشدید مشکلات مردم نقش تعیین‌کننده‌ای داشته است. متأسفانه در شرایطی که کشور بیش از همیشه به آرامش و انسجام نیاز دارد برخی یأس و ناامیدی به مردم تزریق می‌کنند و مشکلات را به شکلی نشان می‌دهند که حل کردن آن از عهده مسئولان برنمی‌آید. با این وجود بنده معتقدم مشکلات کشور دارای راه حل است و اگر مسئولان تلاش و جدیت بیشتری به خرج بدهند بدون شک این مشکلات از بین خواهد رفت و یا اینکه کاهش پیدا خواهد کرد. در مرحله نخست ما باید نقدینگی سرگردان را در تولید کشور به کار بیاوریم و تلاش کنیم با رونق تولید داخلی و تأکید بر توانایی‌هایی داخلی نیاز کشور به خارج از کشور را کاهش داده و با بازبین بریم. نکته مهم دیگر اینکه برخی فروشندگان و صاحبان مشاغل نیز در تشدید مشکلات مردم دخالت دارند و یا یکدیگر مسابقه گرانی گذاشته‌اند. هنگامی که موضوع فعال شدن مکانیسم ماشه مطرح شد و قیمت دلار دچار نوسان شد این افراد از این وضعیت سوء استفاده کرده و در یک مسابقه گرانی تا آنجا که می‌توانستند قیمت اجناس را افزایش دادند. استدلال اغلب این افراد نیز بالا رفتن قیمت ارز در کشور بود. سوال اینجاست که افزایش قیمت دلار چه ارتباطی با اجازه خانه و خدمات اجتماعی دارد که با افزایش دلار قیمت خدمات اجتماعی نیز افزایش پیدا کرده است؟ این مسائل نشان می‌دهد که نظارت صحیح و دقیق بر وضعیت معیشتی مردم وجود ندارد و از سوی دیگر برخی نیز انصاف خود را دست داده‌اند. البته دولت در برخی زمینه‌ها شرایط را کنترل کرد و اجازه نداد فضای روانی بازار کشور را بهم بریزد.

شرایطی را متصور هستید که بتوان با ترامپ مذاکره کرد و به نتیجه رسید؟

بنده تفاوت خاصی بین اوباما، کارتر، کلینتون، بایدن و ترامپ مشاهده نمی‌کنم. برخی از روسای جمهور آمریکا در گذشته دستکش مخملی به دست کرده اما همچنان با سیاست دست‌های آهنین با ایران رفتار کرده‌اند. هدف اصلی آنها نیز سلطه و استیلا است. هر اتفاقی رخ می‌دهد در داخل کشور است و ما باید در درون کشور به اندازه‌ای قوی و منسجم عمل کنیم که آمریکا به این نتیجه برسد که از هر شیوه‌ای بجز احترام یا ملت ایران سخن بگوید اشتباه کرده است. تحریم‌های اخیر آمریکا نیز می‌تواند برای ایران

هر اتفاقی رخ می‌دهد در داخل کشور

است و ما باید در درون کشور به اندازه‌ای

قوی و منسجم عمل کنیم که آمریکا به این

نتیجه برسد که از هر شیوه‌ای بجز احترام با

ملت ایران سخن بگوید اشتباه کرده است

حجت الاسلام بهجت پور:

امر به معروف اگر برای نظام هزینه داشته باشد، اصلاً به صلاح نیست

یا به دنبال عفاف و نسبت این دو نه برای خودمان روشن شده و نه برای مردم مان. در این فضای مبهم و مه‌آلود به نظر می‌رسد در عین حالی که آنها دلسوزی می‌کنند، اما قاعده‌ای برای این اقدام ثمر چندانی نداشته باشد. وی درباره اینکه آیا نوع اقدامات باعث عدم انسجام ملی نخواهد شد، در حالی که بعد از جنگ مقام معظم رهبری بارها تأکید بر حفظ انسجام ملی داشته‌اند، گفت: حتماً. حتماً.

اگر به مهربانی و ادبیات کریمانه و ادبیات مشفقانه صحبتی با مردم شود و تذکری داده شود نه باعث گسل اجتماعی می‌شود و نه شقاق اجتماعی.

را به هنجار تبدیل کنید و جلوی ناهنجاری‌ها را بگیرید. وی تصریح کرد: من در بحث عفاف و حجاب حرفم این بوده است که در دو کتاب هم به آن اشاره کرده‌ام که مسأله شماره یک مادر کشور پاکدامنی و عفت است. ما باید برای پاکدامنی و عفت در جامعه مان که بسیار هم گسترده است، کار کنیم. یعنی عفت در لباس هست و عفت در بدن نمایی است؛ چه برای مرد و چه برای زن همچنین این مقوله به مواردی مانند عفت کلامی و عفت نگاه، عفت استماع هم مربوط می‌شود.

ما ابتدا باید روی این موضوعات کار می‌کردیم. بهجت پور تصریح کرد: بعد از آن حجاب نمایانگر زنان عفیف است و نه اینکه باعث عفت جامعه شود. وقتی یک جامعه عفیف باشد، حجاب نشان‌دهنده این است که این زنان با زنان دیکری که برای آنها باکی نیست که مورد بیانات زبانی غیراخلاقی باشند، متفاوت هستند و حجابی که در اسلام مطرح شده است، این است.

وی ادامه داد: الان اگر بخواهیم امر به معروف و نهی از منکر کنیم، آن هم معلوم نیست به دنبال حجاب هستیم